

in possessione non est aliquid spiritualitatis; ut loquitur Abbas c. *Quod in dubiis* n. 8. de *Renuntiati*.

80. *Clerici minoristæ, spectato jure communi, gaudent privilegio canonis, etsi nullam habeant conditionem a concilio Tridentino præscriptam.* — Resp. III. Quamvis clerici minoristæ non habentes beneficium ecclesiasticum, aut alias qualitates a concilio Tridentino cit. sess. 13. cap. vi. de *Reform.* requisitas, fori privilegio non gaudeant, ut dictum: nihilominus spectato jure communi, et seclusa speciali locorum consuetudine, iidem privilegio canonis non sunt privati. Ita Aloys. Riccias, part. 1. *Praxis fori ecclesiast.* resol. 341. n. 5. asserens, quod ita censuerit sacra Congregatio ad d. cap. vi. illis verbis: « Clerici, qui in hoc decreto concilii privilegio fori privantur, privilegio tamen canonis non intelliguntur privati. » Gonzalez ad reg. 8. cancellar. gloss. 5. § 5. n. 7. eandem declarationem cardinalium concilii Tridentini interpretum, et sub iisdem verbis referens. Diana, part. II. tract. V. resol. 82. dictam sacræ Congregationis declarationem allegans; atque inde concludens, quod percutiens ejusmodi clericum, incidat in excommunicationem. Fagnanus c. *Si quis*, n. 72. de *Foro compet.* Garcias, de *Beneficiis*, part. II. cap. II, n. 19; Belletus, *Disquisit. Clerical.* part. I. tit. *De favore clericor. person.* § 8. n. 22; Barbosa, part. II. de *Offic. et potest. episcop.* allegat. 12. n. 32. et lib. I. *Jur. ecclesiast. univ.* cap. xxxix. § 2. n. 3. allegans plures alios: contra Fælicianum, de *Censib.* lib. II. c. ult. n. 14; Layman, lib. I. *Theolog. moral.* tract. V. part. II. c. v. n. 3; Luarezium, tom. V. de *Censuris*. disp. 22, sect. 4, n. 11; Bannes, 2. 2, q. 12, art. 4, circa fin.; Coninch. de *Sacrament.* disp. 14; dub. 15. 163. et nonnullos alios.

81. *Idque probatur.* — Ratio conclusionis est, quia de jure communi omnes clerici gaudent privilegio canonis, can. *Si quis suadente*. 17. q. 4. simulque quoad istud privilegium, concilium Tridentinum loc. cit. nihil innovavit, neque juri communi derogavit; ergo neque nostrum est, hujusmodi innovationem inducere, sive decretum concilii generalis de solo privilegio fori loquens, ad privilegium canonis extendere. Probatur consequentia, tum quia non censetur plus de priori lege mutatum, quam est expressum in posteriori, l. *Præcipimus. c. de Appellat.* et l. *Si vero.* § *de Viro.* ff. *Soluto matrim.* Ubi summarium

ex Bartolo sic habet: « Provisio legis contra jus commune non extenditur ultra id, quod lex exprimit, licet eadem sit ratio, » tum quia, si concilium voluisset in casu cit. cap. vi. comprehendere etiam privilegium canonis, præter privilegium fori, potuisset etiam illud expressisse: prout in simili argumentatur pontifex c. *Inter corporalia.* § *Sed neque.* de *Translat. episcop.* et c. *Ad audientiam.* 12. de *Decimis*; tum tandem, quia correctio legum, veluti odiosa, quantum fieri potest, evitanda est, c. *Cum expedit*, 29. de *Election.* in 6. ac proinde per tacitos, et subauditos intellectus non inducenda, neque asserenda. Glossa singularis in c. *Cupientes.* § *Quod si per viginti.* § *Petere.* de *Election.* in 6. estque amplius dictum supra lib. I. tit. II. *Constitutionibus.* n. 419. et n. 500. et 501. ac seqq.

82. *Solvitur instantia. Differentia notabilis inter privilegium fori, et canonis.* — Dices eum auctoribus oppositæ sententiæ. Privilegium canonis facilius amittitur, quam privilegium fori; juxta Abbatem, cap. I. n. 6. de *Apostat.* Angelum § *Excommunicatio.* 5, n. 23. et alios, istud probantes ex eo: quia privilegium canonis provenit ex jure duntaxat humano, privilegium fori autem ex jure divino, prout alibi jam dictum: ergo, licet concilium Tridentinum cit. Sess. 23. cap. vi. expresse solum faciat mentionem de privilegio fori; necessario tamen, ob identitatem imo et majoritatem rationis, inde colligitur, idem sensisse de privilegio canonis. Resp. neg. consequent. Quia ad privationem privilegii fori, non rite infertur privatio privilegii canonis: nam a diversis non fit illatio, l. *Papinianus exuli.* ff. de *Minorib.* Barbosa, *Axiomat.* 114. citans alios. Hæc autem sunt valde diversa privilegia: etenim prius, sive privilegium fori, lædit jurisdictionem judicum sæcularium; sicque propter horum querelas, simulque ad coercendam insolentiam quorundam Clericorum, in Ordinibus minoribus duntaxat constitutorum, et nullam ex requisitis conditionibus habentium, rationabiliter per concilium Tridentinum sublatum fuisse dignoscitur. Secus dicendum de privilegio canonis: istud enim nullius jurisdictionem lædit, sed refrænât solummodo laicos ab injuriis clericis inferendis, quibus sunt infensi. Fagnanus cit. c. *Si quis.* n. 73. de *Foro compet.* Accedunt rationes n. præced. allatæ, juncta declaratione cardinalium in conclusione relata: quæ si afferatur in forma authentica, conclusionem nostram

### § III. DE OBLIGATIONE CLERICORUM DEFERENDI HABITUM, ETC.

reddet certam et indubitam, ut proxime dictum.

83. *Secus potest accidere de speciali locorum consuetudine.* — Atque hæc procedunt, « spectato jure communi, et seclusa speciali locorum consuetudine, » prout bene limitatur data n. 80. conclusio. Quia enim privilegium canonis solo jure ecclesiastico introducta fuit, simulque non desunt doctores oppositam sententiam tenentes: hinc negari vix poterit, quin per contrariam, et legitime præscriptam consuetudinem, ex hac parte rigori juris communis, seu privilegio canonis quoad clericos minoristas, nullamque ex supra memoratis conditionibus habentes, derogari possit; atque in nonnullis locis, præsertim in nostris partibus, actualiter derogatum fuerit, juxta cap. ult. de *Consuetud.* cum similibus: adeo, ut ejusmodi clericum, habituque clericali non incedentem percutiens, excommunicationem latæ sententiæ non incurrat. Atque in hoc casu locum habebit contraria quorundam doctorum opinio: eo præsertim, quia tales clerici, seclusis singulis conditionibus a concilio Tridentino, ubi supra, requisitis, vix amplius a laicis dignosci valent.

84. *Tonsuram clericorum nullus deferre debet, nisi eam ab episcopo acceperit.* — Quæritur III. Quid dicendum de tonsura clericorum, formaque ipsius? Resp. I. Tonsuram clericalem nullus deferre debet, nisi eam prius ab episcopo acceperit. Ita habetur constitutum in septima Synodo, cap. xiv. ac refertur can. 1. dist. 69. Quamquam per hoc non negetur, quin etiam abbates, si presbyteri sint, et ab episcopo benedicti, possint suis monachis primam tonsuram conferre, cit. can. 1, dist. 69, etc. *Cum contingat.* 11. de *Ætate et qualit. præficiend.* cum concordantiis. Ut taceatur tonsura regularis monachorum, aliorumque religiosorum, etiam novitorum, quam juxta præscriptum, seu laudabilem consuetudinem propriæ religionis, a superioribus suis recipiunt: hæc enim non est tonsura clericalis, de qua impræsentiarum est sermo.

85. *Ea antiquitus fiebat raso desuper, ac inferius capite in modum sphaeræ: et hujus mystica significatio.* — Resp. II. Tonsura clericorum antiquitus fiebat raso desuper capite in modum sphaeræ, et inferius quoque; ita, ut patentibus auribus, sola capillorum corona circa caput remaneret, can. *Prohibete.* et can. penult. dist. 23. Ad eum videlicet

modum, quo hodie monachi, et regulares, capita sua radere consueverunt. Barbosa lib. I. *Jur. ecclesiast. univ.* cap. xl. n. 7. Hujus autem mystica significatio declaratur in can. *Duo sunt genera.* 12. q. 1. illis verbis: « Namque (clerici) sunt reges, id est, se et alios in virtutibus regentes: et ita in Deo regnum habent. Et hoc designat corona in capite. Hanc coronam habent ab institutione Romanæ Ecclesiæ in signum regni, quod in Christo expectatur. Ratio vero capitis, est temporalium omnium depositio. » Hæc ibi: quod ipsum amplius declarat Glossa in Clem. 2. § *Et tonsuram.* h. t. Aliam adhuc rationem assignat Ven. Beda, lib. IV. *Histor.* cap. xxii. dicens, « Clericos in memoriam spinæ coronæ Domini capillos in formam coronæ detonsos gestare. »

86. *Et qualiter hodie fiat?* — Additur tamen in conclusione, « Tonsura clericorum antiquitus fiebat, » etc. Quia, licet olim tonsura clericorum fuerit talis, ut totum caput raderetur, solo relicto crinium circulo in medio, ut dictum: tractu tamen temporis introductum fuit, atque hodie ab Ecclesia generaliter receptum, ut memorata corona capillorum a monachis, aliisque regularibus, nec non Romano pontifice retenta, reliqui clerici sæculares loco ejusdem coronæ solummodo circulum aliquem modicum in superiori parte capitis abrasum gerant. Barbosa cit. cap. xl. n. 7. Et de tali corona procedit textus in c. *Clerici.* 15. h. t. ubi loquendo de clericis sæcularibus, dicitur: « Coronam, et tonsuram habeant congruentem: » nempe talem, ut videantur differre a monachis, prout explicat Glossa ibid. § *Congruentem.* Nisi dicere velis, in memorato textu requiri « Coronam, et tonsuram congruentem » cujuslibet statui, et ordini: nam minorem ejusmodi coronam, seu circulum solent deferre clerici in ordinibus minoribus constituti, majorem sacerdotes, atque adhuc ampliorem episcopi usque ad summum pontificem, qui etiamnum retinet coronam a primordiis Ecclesiæ usitatam.

87. *Clericis beneficiatis, aut existentibus in sacris ordinibus, etiam prohibitum est laxare comam.* — Resp. III. Præter coronam in capite gestandam, sacri canones prohibent etiam clericis beneficium ecclesiasticum habentibus, aut existentibus in sacris ordinibus, laxare comam: alioquin peccant. Ita communis; et patet ex can. *Si quis ex clericis,* dist. 23. et cap. iv. h. t. ubi cavetur:



« Si quis ex clericis comam laxaverit, anathema sit : » Concordat can. penult. dist. 23. ubi jubentur clerici non nisi « attonso capite, patentibus auribus, etc. ministrare. » Atque etiam cap. v. h. t. ubi mandatur : « Clericus neque comam nutriat, neque barbam. » Adeo, ut clerici, qui comam nutriunt, etiam inviti a suis archidiaconis, seu superioribus tonderi jubeantur, can. *Clerici, qui comam*, dist. 23. et c. *Clericis*, 7. h. t. cum similibus. Atque istud merito constitutum fuit, juxta illud divi Apostoli I. *Corinth.* xi, 14. *Vir, si comam nutriat, ignominia est illi.*

88. *Adeo, ut transgressores peccent, possintque excommunicari.* — Patet proinde, quod clerici nutrientes comam peccent : cum sint transgressores præcepti a tam multiplicibus sacris canonibus impositi. Adeo quidem, ut etiam possint excommunicari, juxta illud ex cap. iv. h. t. jam allegatum, *Anathema sit* : hoc est, fiat, seu excommunicetur. Non enim est excommunicatus ipso jure, uti notat Glossa fin. cit. cap. iv. et Abbas, ibid. n. 1. et Barbosa n. 2. et 5. h. t. Quin imo ex gravitate hujus pænæ colligunt doctores, quod clericus relaxans comam, peccet mortaliter; ac proinde absolutio sacramentalis eidem sit deneganda, vel differenda, donec comam deposuerit; alioquin enim dignus est anathemate, seu excommunicatione, qualis pœna non nisi pro peccato mortali imponi solet. Barbosa, lib. I. *Jur. ecclesiast. univ.* cap. xl. n. 11. allegans alios : atque istud intelligens, quando quis monitus generaliter, vel specialiter, in relaxanda coma perseverat : tunc enim propter inobedientiam dignus est excommunicari, et peccat mortaliter, ut advertit Sargus in *Clavi Regia*. l. III. cap. vii. n. 25. (ADNOTATIO XXXI.)

89. *Nisi subsit justa causa comam nutriendi, seu relaxandi.* — Limitatur tamen data conclusio, quando subest justa causa comam nutriendi, seu relaxandi : puta, ut hac ratione tutius quis Romam ire, vel aliud iter necessarium perficere queat. Glossa cap. iv. §. *Relaxaverit*. h. t. et alia Glossa cap. penult. §. *Causa*. eod. juncto textus ibid. Qua de causa etiam fratres minores in partibus turcicis degentes, barbam nutrire coguntur, ne Turcarum offensam incurrant, atque a locis sacris Terræ sancte penitus expellantur : ut taceatur privilegium apostolicum gestandi barbam nonnullis religionibus specialiter concessum.

90. *Potest excusari praxis clericorum ges-*

*tantium comam fictitiam, seu peruccam.* — Et hac ratione etiam excusari poterit praxis quorundam clericorum gestantium comam fictitiam, seu peruccam : dummodo hanc non gerant ex inani gloria, vanaque quadam ostentatione, sed ob debilitatem capitis, aut aliam hujusmodi rationabilem causam.

91. *Missam vero celebrare cum coma fictitia, absque legitima dispensatione, est prohibitum.* — Celebrare autem tremendum Missæ sacrificium cum coma fictitia, seu perucca, absque legitima dispensatione, licitum non est. Siquidem per ejusmodi comam fictitiam, sive peruccam, caput velari, seu cooperiri, manifestum est : atqui Zacharias papa in *Synodo Romana*, cap. xiii. et 14. ac refertur can. *Nullus episcopus, de consecrat.* dist. 1. sub pœna excommunicationis prohibuit, ne quis velato capite altari assisteret, illis verbis : « Nullus episcopus, presbyter, aut diaconus, ad solemnia Missarum celebranda præsumat cum baculo introire, aut velato capite altari Dei assistere : quoniam et Apostolus prohibet (I *Corinth.* xi, 14.) viros velato capite orare in Ecclesia : et qui temere præsumpserit, communionem privetur. » Hæc ibi. Concordant rubricæ Missalis, quæ tit. X. *De defectibus in ministerio ipso occurrentibus*, inter alios ejusmodi defectus (in quibus ut plurimum accidit peccatum mortale, prout notat Barthol. Gavantus ibid. n. 1. §. *Numerantur*) etiam ponitur sequens, videlicet : « Si celebret capite cooperto sine dispensatione. »

92. *Et quis possit talem dispensationem concedere?* — Et talem dispensationem non nisi a Sede apostolica concedi posse, censuit sacra Rituum Congregatio, 31. Jan. 1626. et 24. April. eod. an. prout refert Gavantus in *Comment. in Rubric. Missal.* part. II, tit. II. n. 2. vers. *Verum.* et seqq.; addita ea ratione, quia, cum citatus can. *Nullus episcopus, de Consecr.* dist. 1. non solum presbyteris, sed etiam episcopis prohibeat, velato capite altari assistere; ergo hoc ipso nequit episcopus dispensare. Nam iste non dispensat contra canones, ipsi etiam episcopo legem imponentes, nisi in quantum reperitur concessum, arg. c. *Dilectus* 15. *de Temporib. ordinat.* estque notabile dictum Joan. Andreæ in cap. i. n. 3. *de Supplend. neglig. prælat.* in 6. et Hostiensis ibid. ac notat Sylvester §. *Dispensatio*, q. 13. et Gavantus loc. cit. contra alios; qui quidem asserunt (inquit) dispensationem hanc fieri posse, sed non probant.

## § IV.

DE QUALITATE HABITUS CLERICALIS, ET PœNIS EUM NON DEFERENTIUM.

94. *Qualem habitum jura præscribant, vel prohibeant clericis? Oportet clericos, vestes proprio congruentes, ordini semper deferre.* — Queritur I. Qualem habitum jura præscribant, vel prohibeant clericis? Resp. I. « Etsi habitus non faciat monachum, oportet tamen clericos vestes proprio congruentes ordini semper deferre, ut per decentiam habitu nesci morum honestatem intrinsicam ostendant. » Verba sunt concilii Tridentini, sess. 14. c. 6. *de Refor.* gravissimas pœnas in transgressores subjungentis, de quibus in progressu. Concordat can. *Clerici*, dist. 23. ubi dicitur : « Vestimenta etiam vel calceamenta eis (clericis) nisi quæ religionem deceant, uti, aut habere non liceat, » cum similibus. Quamquam hujusmodi obligatio solummodo concernat clericos in ordinibus sacris constitutos, aut beneficium ecclesiasticum habentes, juxta dicta n. 69.

95. *Clerici clausa debent deferre indumenta, nimia brevitate vel longitudine non notanda.* — Resp. II. Specialiter autem clericis injungitur, « ut clausa deferant desuper indumenta, nimia brevitate, vel longitudine non notanda. » Textus est in c. *Clerici officia*, 15. h. t. quod est desumptum ex concilio generali, seu Lateranensi, sub Innocentio III, celebrato. Ubi loquendo de episcopis, subjungitur : « Pontifices autem in publico, et in Ecclesia, superindumentis lineis omnes utantur : nisi monachi fuerint, quos oportet ferre habitum monachalem. Palliis diffibulatis non utantur in publico, sed vel post collum, vel ante pectus hinc inde connexis. » Hæc ibi.

96. *Atque induere vestem talarem.* — Deinde in concilio Martini papæ, quod refertur can. penult. dist. 23. jubentur clerici secundum Aaron talarem vestem inducere, ut sint in habitu ornato. Quod ipsum postea præcepit Sixtus V. in sua constitutione 62. quæ incipit, *Cum sacrosanctum*; sub gravissimis pœnis statuens, ut clerici beneficium ecclesiasticum, seu pensionem habentes, « Tonsuram et habitum clericalem, vestes scilicet talares deferant : » ut jam dictum supra n. 64. et seqq.

97. *Quid intelligatur per vestem talarem.* — Pono per *Talarem vestem* in rigore intelligitur illa, quæ pertingit usque ad talos; sicque hominem usque ad primam partem pe-

93. *Refertur edictum, de mandato Innocentii XII, in diœcesi Frisingensi desuper publicatum.* — Huc accedit novissimum Mandatum S. D. N. Innocentii papæ XII. volentis, ut per suos nuntios monerentur ordinarii locorum, ut contra abusum celebrandi cum coma fictitia congrua adhibeant remedia : ratione cujus in diœcesi Frisingensi ubi hæc scribo, sequens edictum publicatum fuit.

« Nos Josephus Clemens, Dei, et apostolicæ Sedis gratia archiepiscopus Coloniensis S. R. imperii per Italiam archi-cancellarius, et elector, sacre apostolicæ Sedis legatus natus, episcopus Frisingensis et Ratisponensis, administrator Berthesgadensis, utriusque Bavarie, et superioris Palatinatus, nec non Westphalie, et Ungarie dux, comes Palatinus Rheni, Landgravius Leuchtenbergicus. »

« Cum non sine scandalo tam hæreticorum, quam etiam catholicorum, abusus detestandus in Germaniæ diœcesibus, et etiam in nostra irreperit, ut aliqui sacerdotes tam in dignitatibus majoribus, quam minoribus constituti, ut et alii non vererentur sacrosanctum et tremendum Missæ sacrificium absque sacerdotali reverentia (quæ soli Deo omnium maxima debetur) cum coma fictitia Deo offerre; ita ut Sanctissimus Noster divina providentia Innocentius papa, hujus nominis XII. commotus fuerit, ordinarios locorum per suos nuntios monere, ut contra dictum abusum congrua adhibeant remedia : prout desuper in litteris ab Illustrissimo et Reverendissimo Nuntio apostolico Viennensi, sub die 7. Sept. An. 1692. requisiti fuimus. »

« Quocirca adimplentes mandatum sanctæ Sedis Vobis abbatibus, præpositis, decanis, rectoribus, guardianis, prioribus, et plebanis, cæterisque clericis tam sæcularibus, quam regularibus diœcesis nostræ Frisingensis præcipimus, et mandamus in virtute sanctæ Obedientiæ, quæ sanctæ Sedi, et Nobis adstricti existitis, ne in posterum aliquis Vestrum præsumat, cum coma fictitia (sub quacunque etiam licentia, nisi apostolica sit) Sacrificium Deo offerre, et Missas legere, vel alicui (cujuscunque etiam dignitatis existat) in vestris ecclesiis concedere, quominus noveritis actualem suspensionem ab officio, et beneficio incursum. Datum Frisingæ, die 18. septembris 1692. »

« JOANNES SIGISMUNDUS ZELLER, L. B. coadministrator in spiritualibus, etc. Vicarius generalis. »